

BILTEN

NEDELJA U SVETU ENERGETIKE

13. SASTANAK SAVETA MINISTARA ENERGETSKE ZAJEDNICE

**OBAVEZE,
POHVALE,
PRIMEDBE**

13TH MINISTERIAL COUNCIL

16 OCTOBER 2015

MINISTARSKI SASTANAK ENERGETSKE ZAJEDNICE – OBAVEZE, POHVALE I PRIMEDBE

TIRANA - Energetska zajednica (EnZ) je 16. oktobra prihvatila obaveze postizanja energetske efikasnosti od 20 odsto koje važe za Evropsku uniju i propis o izgradnji energetske mreže u regionu koji će i zvanično omogućiti finansiranje prioriternih projekata iz evropskih fondova. Na godišnjem sastanku Ministarskog saveta Energetske zajednice u glavnom gradu Albanije usvojen je i plan povećanja efikasnosti Zajednice i njene otvorenosti za javnost.

Direktiva 2012/27/EU će zahtevati od članova Energetske zajednice da usvoje mehanizme za uštedu energije u distributivnim i maloprodajnim energetske kompanijama, da promovišu efikasnost u sistemima grejanja i hlađenja, kao i kogeneraciju, i da primenjuju godišnje ciljeve za renoviranje zgrada centralne vlasti. "Današnje usvajanje cilja od 20% za energetske efikasnosti stavlja ugovorne strane Energetske zajednice na isti nivo kao članice EU", izjavio je nakon sastanka evropski komesar za klimatsku politiku i energetiku Migel Arijas Kanjete.

Usvojene smernice za Transevropsku energetske infrastrukturu uspostaviće sveobuhvatni regulatorni i pravni okvir za usklađivanje izdavanja dozvola i pravne procedure za projekte od zajedničkog interesa za Energetske zajednicu i ti projekti će dobiti i formalnu mogućnost da se finansiraju iz prepristupnih IPA fondova i linije za investicije u susedstvu. "Usvajanje propisa o Transevropskoj energetske infrastrukturi postavlja osnove za pravi Panevropski energetske sistem infrastrukture", naveo je Arijas.

Među osnovnim zaključcima skupa ističu se i sledeći:

- Ugovorne strane, a posebno Bosna i Hercegovina, izrazile su stav da opšti rok od 2020. ostaje izazov, posebno iz ugla finansiranja. Stoga su pozvale Evropsku komisiju da razmotri mogućnost uvećanja finansijske i tehničke podrške procesu implementacije Direktive.
- Od EK je takođe zatraženo da poveća finansijsku i tehničku pomoć u procesu implementacije Direktive 2001/80/EC (o ograničenju emisija nekih štetnih gasova iz velikih elektrana).
- Na skupu su usvojene [Generalne smernice za pravce reforme EnZ](#) a Ministarski savet je takođe naglasio potrebu da Stalne grupa visokog nivoa pravovremeno inkorporira postojeća EU mrežna pravila za prirodni gas i elektroenergetski sektor počev od 2016. kako bi se izbeglo dalje kašnjenje u punom uključivanju u unutrašnje energetske tržište.

- Ministarski savet je usvojio i opšte smernice za „[Budućće zajedničko delovanje radi obezbeđenja sigurnosti snabdevanja](#)“. Pri tom je apelovano na Evropsku komisiju da ispuni najavu iz prošle godine da će uspostaviti stalan proces konsultacija sa članicama EnZ prilikom formulisanja zakona u ovoj oblasti posebno u sadašnjem postupku revizije Regulative o sigurnosti snabdevanja energijom.
- Ministarski savet je čestitao Srbiji, Albaniji i Ukrajini na njihovim rezultatima u prenošenju odredbi Trećeg energetskeg paketa i istovremeno izrazio zabrinutost zbog kašnjenja ispunjenja te obaveze u ostalim zemljama. Ministarski savet je takođe podržao poziv Sekretarijata EnZ za uspostavljanje istinske nezavisnosti regulatornih tela u zemljama članicama.
- Pozdravljen je Izveštaj o obnovljivoj energiji koji je podneo Sekretarijat i izraženo žaljenje zbog odsustva napretka u sprovođenju Direktive 2009/28/EC. Ministarski savet je obrazovao grupu za koordinaciju OIE sa mandatom da do 2020. ubrza ovaj proces.
- Ministarski savet je podsetio na svoju deklaraciju iz prošle godine o postojanju ozbiljnih i stalnih kašnjenja BiH u ispunjavanju obaveza iz gasnog sektora.
- Savet je podržao Sekretarijat EnZ da nastavi sa naporima podrške zemljama članicama u razvoju regionalnog tržišta energije.
- Pozdravljena je namera Ukrajine i Moldavije da stvore integrisano zajedničko tržište električne energije (IUMEM) bez unutrašnjih granica i zasnovano na jedinstvenoj regulativi za trgovinu u sektoru mrežne energije.

Kao posebno značajno istaknuto je usvajanje predloga grupe visokog nivoa za razmatranje reformi Energetske zajednice, što će omogućiti unapređenje procedure za rešavanje sporova, ali i veće uključivanje javnosti u rad Zajednice kroz uspostavljanje Parlamentarnog plenuma Energetske zajednice i saradnju sa organizacijama civilnog društva. "Energetska zajednica postaje integralni deo i partner šire Energetske unije. Radimo zajedno ne samo na efikasnoj trgovini, već na zajedničkom energetsom sistemu koji treba svim Evropljanima da omogući pouzdan i konkurentan pristup energiji", rekao je evropski komesar na otvaranju 13. ministarskog sastanka EnZ u Tirani.

Na sastanku u Tirani direktor Sekretarijata Energetske zajednice Janez Kopač je dobio još jedan trogodišnji mandat na čelu te organizacije, počev od 1. decembra 2015. godine.

Norveške kritike EU politike u oblasti gasa

OSLO – Norveška je ocenila da je dodatno povećan rizik snabdevanja Evrope prirodnim gasom u budućnosti zbog pogrešne politike EU u ovoj oblasti i zanemarivanja uloge gasa u energetskej politici. Ministar nafte i energije Norveške je ovom konstatacijom odgovorio Evropskoj komisiji, u sklopu širih konsultacija o EU strategiji za LNG i skladištenje gasa. „Rezultat toga biće smanjenje spremnosti gasne industrije da investira u nove projekte prirodnog gasa, bilo proizvodne ili infrastrukturne“, dodao je ministar u pismu datiranom 13. oktobra.

U dokumentu se takođe navodi da je Norveška protiv predloga o zajedničkom ugovaranju uvoza gasa, uz ocenu da bi to ugrozilo konkurenciju i bilo protiv trenda liberalizacije sektora energije. **Reuters**

Migel Arijas Kanjete: Preti globalno zagrevanje od tri stepena Celzijusa

BRISSEL - Evropski komesar za klimatsku politiku i energiju priznao je prvi put da su klimatski ciljevi koje su nacionalne vlade najavile uoči globalne konferencije UN o klimi nedovoljne da zadovolje međunarodni cilj zadržavanja zagrevanja atmosfere oko planete ispod nivoa od 2 stepena Celzijusa. U intervjuu koji je prošle nedelje dao agenciji **AP**, Migel Arijas Kanjete kaže da na osnovu EU projekcija, sadašnji ciljevi vezani za pojedinačno dogovorena smanjenja emisija gasova staklene bašte, ukazuju da će globalno zagrevanje ići ka nivou od 3 stepena Celzijusa.

IEA očekuje da će tržište nafte u 2016. ostati prezasićeno

PARIZ - Međunarodna agencija za energiju (IEA) upozorila je u utorak da će tržište nafte verovatno ostati prezasićeno i tokom iduće godine, jer potrošnja te sirovine sporo napreduje, a očekuje se i vraćanje iranske nafte na tržište. IEA u svom redovnom mesečnom izveštaju o tržištu nafte najavljuje rast potrošnje nafte u 2016. za svega oko 200.000 barela na dan, u odnosu na prognozu iz septembra. Agencija sada vidi rast potrošnje od 1,2 miliona barela na dan u 2016, naspram 1,8 mbd koliko će prema IEA potrošnja da se uveća ove godine.

IEA navodi u izveštaju da bi ponuda iranske nafte mogla da skoči na 3,6 mbd, sa sadašnjih 2,9 mbd kada početkom 2016. budu uklonjene međunarodne sankcije.

S druge strane, Agencija procenjuje da će ponuda OPEC-a u celini biti manja od očekivane. Prema analitičarima IEA, OPEC

će u idućoj godini plasirati 31,1 mbd na tržište što je za 200.000 barela manje od prognoze iz septembarskog izdanja Izveštaja. **NEDELJA, wpcserbia.rs**

Naftni prognozeri - neko će naravno pogoditi

LONDON, NUJORK - Sa ovonedeljnim zaustavljanjem rasta cena nafte iz prethodne nedelje, naftni analitičari, od institucija poput IEA i OPEC, do vodećih investicionih banaka i konsultantskih firmi, nastavljaju da zbunjuju javnosti svojim oprečnim prognozama kretanja vrednosti ključne energetske sirovine. Tako je u proteklih nedelju dana Deutsche Bank stao u red „pesimista“ upozoravajući na preterani rast zaliha nafte i goriva. I analitičar Citigroup-a Ed Morse misli da pad cena nafte još nije završen. „Mislim da još nismo stigli do dna, jer i dalje vidimo postojan trend troškovne deflacije“, kaže on. S druge strane, prošle nedelje je čelnik Royal Dutch Shell-a Ben van Beurden rekao da „uočava više znakova oporavka cena nafte, dok vodeća švajcarska UBS banka u 2016. godini vidi uravnoteženje ponude i potrošnje na tržištu i cenu Brenta od „mogućih 72\$“, a američku WTI na 67\$. **NEDELJA, wpcserbia.rs**

OPEC drugačije vidi 2016.

BEČ - S druge strane, OPEC je u ponedjeljak prognozirao da će tržište nafte iduće godine

početi da se uravnotežuje, usled smanjene proizvodnje u SAD, ali i nekim drugim ne-OPEC zemljama, uključujući Rusiju.

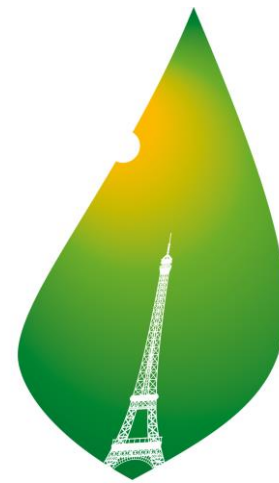
Reuters

Deset naftnih kolosa predlažu okretanje gasu kao rešenju za globalno zagrevanje

LONDON - Deset čelnika vodećih naftnih i gasnih kompanija, mahom evropskih, objavili su prošlog petka izjavu kojom pozivaju na efikasan dogovor na UN klimatskom samitu posvećenom globalnom zagrevanju, koja će se u decembru održati u Parizu. Izjavu su potpisali francuski Total, britanske BP i BG Group, italijanski Eni, norveški Statoil, španski Repsol, saudijski Saudi Aramco i meksički Pemex, uz upadljiv, ali očekivan izostanak američkih kolosa Exxon Mobil i Chevron.

Naftne kompanije priznaju da sadašnje emisije gasova staklene bašte, gde fosilna goriva zauzimaju centralno mesto, nisu bile u skladu s ciljevima ograničenja globalnog zagrevanja na nivo do 2C. Kompanije su se založile za smanjenje emisija iz rafinerija, ali generalno u izjavi nema jasnih predloga kako planiraju da smanje emitovanje štetnih gasova. Doduše, pozivaju na povećanje poreza na emisiju CO2, što bi podstaklo privatni sektor na čistije tehnologije i razvoj novih tehnologija poput CCS-a.

Ključni stav naftaša je, međutim, zalaganje na napuštanje uglja u korist prirodnog gasa u proizvodnji energije i teškim industrijama. "Šta god ljudi mislili, nama su i dalje potrebna fosilna goriva. Moramo se zalagati za prirodni gas i objasniti kreatorima energetske regulatorne politike da gas treba podsticati. Političari to ne razumeju sasvim, zato trebamo ukazati da je gas deo rešenja, prenosi *Guardian*. **NEDELJA, wpcserbia.rs**

COP21 · CMP11
PARIS 2015
UN CLIMATE CHANGE CONFERENCE

Ponovo otvoreno pitanje podele Gasproma na dve kompanije

MOSKVA - Pitanje razdvajanja proizvodnih od transportnih aktivnosti ruskog gasnog diva Gasproma ponovo je aktuelizovao čelnik takođe državne naftne kompanije Rosnjeft, a o njemu bi moglo raspravljati komisija ruskog

predsednika za energetiku, saopštila je u petak ruska agencija za zaštitu tržišne konkurencije. To pitanje pokrenuo je Igor Sečin, izvršni direktor Rosnjefta (foto: u razgovoru sa Putinom), kazao je u petak čelnik ruskog regulatora Igor Artemijev dodajući da se o

razdvajanju Gasproma inače „decenijama raspravlja.

Artemijev je rekao da bi pitanje razdvajanja Gasproma na dve kompanije, transportnu i proizvodnu - mogla da razmotri komisija predsednika Putina za gorivo i energiju. "To pitanje trebalo bi da bude razmotreno u sklopu odgovarajućeg programa o razvoju tržišta gasa i operativni program za razvoj tržišne konkurencije implicira takav dokument", kazao je Artemijev.

Akteri na ruskom tržištu gasa, gde sve veći prostor počinje da zahvata i Rosnjeft, insistiraju na izdvajanju Gaspromove imovine u segmentu transporta prirodnog u zasebnu kompaniju, što bi im, kako smatraju, povećalo dostupnost i snizilo cene korišćenja Gaspromove gasovodne mreže za transport i izvoz gasa koji oni proizvode.

Bloomberg, Reuters NEDELJA, wpcserbia.rs

Rumunska Hidroelectrica (ras)prodaje male hidroelektrane

BUKUREŠT - Rumunska državna elektroenergetska kompanija Hidroelectrica otvara novi konkurs za prodaju 31 male hidroelektrane, ukupne instalisane snage 25,7 MW. Na novom tenderu, zakazanom za kraj novembra, ove male HE prodavaće se sa 20% popusta na cenu. Na prošlom konkursu nije pronađen kupac za traženu cenu od ukupno 18,8 miliona evra, pa će vlada u Bukureštu sada biti zadovoljna sa ponudom od najmanje 15,8 miliona evra. Inače, Hidroelectrica je od 2013. godine do danas prodala 28 mini hidroelektrana za ukupno oko 18 miliona evra, kako bi tim sredstvima sanirala finansijske minuse.

Romania-Insider

Ukrajina će ostati tranzitna država – za deo ruskog gasa

ATINA - Ukrajina će ostati tranzitna država za deo snabdevanja Evrope ruskim gasom i posle 2019. kada prestaje da važi sadašnji ugovor između Gasproma i ukrajinskog Naftogaza, ocenio je Konstantinos Filis, direktor istraživačkog sektora u Institutu za međunarodne odnose iz Atine. Filis smatra da je Rusija

previše kapitala investirala u ukrajinski gasovodni sistem da bi sada prestala da ga koristi, pa dodaje da se samo radi „o taktičkoj igri između tri strane (Rusija, Ukrajina, EU)“. Ovaj eksport za rusku energetska politiku takođe u intervju za *New Europe* ocenjuje da će Moskva i Ankara na kraju postići dogovor oko gradnje gasovoda Turski tok, čija je sudbinja po mnogim analitičarima dovedena u pitanje posle dogovora Gasproma za evropskim partnerima o gradnji još dve cevi gasovoda Severni tok, dodatnog kapaciteta transporta 55 milijardi kubika gasa godišnje. Prema Filisu, a što je nedavno najavljeno iz Gasproma, umesto četiri, gradiće se dve cevi Turskog toka kapaciteta po 16 milijardi kubnih metara godišnje. Jedna bi bila namenjena zadovoljenju potreba Turske, dok bi druga stigla do Italije, preko Grčke i zapravo oživela stari projekat Interkonektora Grčka-Italija (IGI Poseidon).

Gasprom: Partnerima iz Severnog toka 2 gas po spot cenama ?

LONDON – Gasprom se sprema da ponudi prodaju dodatnih količina prirodnog gasa Evropi po cenama na spot tržištu, kako bi obezbedio podršku evropskih kompanija sa kojima je dogovorio gradnju gasovoda Severni tok dva, saznaje *Reuters* iz dva industrijska izvora. „Neki dogovori postoji između više vodećih evropskih naftnih i gasnih kompanija i Gasproma prema kojima im je ruski kolos garantovao da će im gas iz Severnog toka dva prodavati po cenama na spot berzama, a ne na osnovu dugoročnih ugovora cenovno indeksiranih za naftu. Isti izvori kažu da su Gaspromovi budući partneri u projektu Severni tok dva zahtevali i dobili obećanje da ugovori neće uključiti spornu odredbi „preuzmi-ili-plati“, prema kojoj je klijent obavezan da plati sv ugovore ne količine gasa, bez obzira da li ih je preuzeo, ili mu nisu bile potrebne.

Inače, konzorcijum Severnog toka dva je prošle nedelje saopštio da je počeo proces izbora podgovarača za najskuplji posao izgradnje i sklapanja cevi gasovoda – u vrednosti 11 milijardi dolara. Prvi tenderi planirani su za početak iduće godine, saopšteno je iz konzorcijuma.

Minoran efekat niskih cena nafte po BDP zemalja uvoznica - Studija ECB

FRANKFURT - Naftna tržišta su već uključila u cene za godine unapred gotovo sve potencijalne posledice eksplozivnog rasta proizvodnje američke nafte iz škrljaca, pa će zemlje uvoznice energije osetiti relativno male efekte niskih cena sirove nafte u rastu svojih ekonomija, stoji u studiji koju je prošle nedelje objavila Evropska centralna banka (ECB), prenosi **Reuters**.

Uticaj cene od bilo kog rasta buduće ponude nafte iz škrljaca u studiji se procenjuje na ispod plus, ili minus 4 dolara po barelu, prvenstveno usled toga što bi proizvodnja nafte u Saudijskoj Arabiji mogla da opadne za 1 milion barela na dan (mbd) između 2014. i 2018. godine.

Cene Brenta su više nego prepolovljene u proteklih 16 meseci sa skokom ponude, pre svega američke nafte iz škrljaca, praćene neplanirano malim rastom potrošnje. Ponuda nafte u svetu je u drugom kvartalu ove godine dostigla 96,3 mbd, što je rast od 6% za manje od tri godine, pokazuju podaci IEA. Radi se o velikom rastu za sektor u kome je nekim poljima potrebna decenija za razvijanje do početka proizvodnje, dok se povraćaj investicije meri dekadama.

„Naši rezultati sugerišu da je većina (efekata) revolucije gasa iz škrljaca već u cenama, dotle da će čak i značajne promene u proizvodnji imati tek mali efekat na cene“, navode autori studije, Cristiana Belu Mnescu i Galo Nuño, Na osnovu primenjenog modela, autori studije su izračunali da će kumulativni efekat od niskih cena po bruto domaći proizvod zemalja uvoznica nafte iznositi tek +0,2% u periodu između 2010. i 2018. godine. **NEDELJA, wpcserbia.rs**

U Evropi 8,5 miliona novih VW automobila za vlasnike ekološki štetnih dizel vozila

FRANKFURT - Volkswagen je objavio da će povući 8.5 miliona automobila iz Evrope zbog skandala sa softverom za lažiranje podataka o emisiji izduvnih gasova. Detalji odluke još nisu poznati, ali kompanija tvrdi da će direktno kontaktirati s vlasnicima vozila sa spornim dizel motorima. Nemačka Savezna agencija za motorna vozila KBA prethodno je odbila predlog Volkswagena da umesto zamene vozila, ispravi kvarove na softverima. Pošto je prošlog meseca u SAD otkriveno da je u Volkswagenove dizel motore ugrađen softver koji lažira podatke o emisiji izduvnih gasova, iz kompanije su priznali kako je taj program ugrađen u čak 11 milijuna njihovih automobila širom sveta. Za sada su drastično različite procene cene koju će skandal naneti jednom od najvećih proizvođača automobila u svetu i idu od sume od 6,5 do čak 70 milijardi evra. **Klix**

Grčka i Bugarska razgovarale o projektima gasovoda

ATINA - Bugarska i Grčka su u prisustvu američkog izaslanika za energiju, Amosa Hohštajna razmotrili u Atini načine da se ubrza realizacija projekata Transjadranskog gasovoda (TAP) i gasnog interkonektora između te dve države (IGB). Tokom sastanka, grčki ministar energetike Panos Skurletis je predložio izmenu uslova izgradnje gasovoda TAP kroz Grčku, dok će na temu projekta IGB sledeće nedelje u Sofiji biti održan sastanak ministara dve zemlje, prenosi grčka agencija ANA. "Kao vlada, nasledili smo uslove sporazuma koji po našem mišljenju treba da budu bolji za grčku stranu. Želimo da ubrzamo procedure, ali tek nakon povećanja koristi za Grčku", kazao je on. Skurletis je u razgovoru sa bugarskom kolegicom Temenužkom Petkovom pokrenuo i temu finansiranja i održivosti IGB, prenosi **ANA**.

www.shutterstock.com

FBiH: Nema sankcija Energetske zajednice, ali su planirane mere

TIRANA - Ministar spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH Mirko Šarović rekao je da će Evropska komisija, u zavisnosti od napretka BiH u oblasti gasa, možda, uskraćivati finansijsku podršku za projekte u gasnom sektoru. „Ukoliko budemo napredovali odmah i to bude vidljivo neće se posezati za ovom merom, ukoliko ne budemo napredovali i stajali u mestu kao što je sada, Evropska komisija je spremna da razmisli o uskraćivanju podrške“, precizirao je Šarović.

To je jedna od mera izrečenih na ministarskoj konferenciji zemalja članica Energetske zajednice održanoj 17. oktobra u Tirani. „Nema sankcija, ali ima mera. To je nešto ublažena verzija sa određenim merama i uslovnim sankcijama ukoliko ne budemo ispunjavali obaveze iz Ugovora o energetske zajednici“, naveo je Šarović.

„Nećemo moći da glasamo za budžet Sekretarijata Energetske zajednice i neće nam biti plaćani troškovi za putovanja na sednice tela i organa Energetske zajednice“, dodao je Šarović. „Bilo ili ne bilo sankcija, problemi u energetskom sektoru ostaju. Sporna pitanja moramo rešavati, posebno ona aktuelna, a to su pitanje zakona o gasu i unošenja direktiva EU u zakonodavstvo BiH“, istakao je Šarović. Prema njegovim rečima, BiH će naredne godine predsedavati Energetskom zajednicom, što će biti prilika za rešavanje svih tih problema. **Srna**

A2A ostaje u EPCG: Do 15. decembra mora biti spreman ugovor za drugi blok

PODGORICA - Od prošle srede je izvesno da italijanska A2A ostaje u Elektroprivredi Crne Gore (EPCG) i narednih pet godina, jer je sa vladom u Podgorici uspela da usaglasila dogovor o razvojnim prioritetima, uključujući najspornije pitanje gradnje drugog bloka TE Pljevlja. Svi detalji ugovora o gradnji drugog bloka TE Pljevlja trebalo bi da budu usaglašeni do 15. decembra - rečeno je **Pobjedi** nezvanično iz Vlade. Koordinator gradnje ovog projekta predsjednik Odbora direktora EPCG, Srđan Kovačević, sve stavke ugovora sa Škodom Praha treba da „utanači“ do 31. decembra. Ugovor o upravljanju EPCG biće definisan do kraja godine, saopštio je ministar ekonomije Vladimir Kavarić posle sednice Vlade. Međutim, čim je postalo jasno da je izvesna gradnja drugog bloka TE Pljevlja pojavile su se tvrdnje iz opozicije ali i iz stručnih krugova da u Pljevljima nema dovoljno uglja za rad Drugog bloka, odnosno da ima za svega 10 godina. Iz samog Rudnika, međutim, tvrde da sirovine ima za blizu 100 godina. Odluke Energetske zajednice, koje su obavezujuće i za Crnu Goru, ograničavaju da termoelektrane u regionu mogu od 2018. do 2023. da rade samo 20 hiljada sati. Ukoliko ne dođe do gradnje drugog bloka TE Pljevlja, Crna Gora bi došla u situaciju da se, nakon tog perioda, dominantno oslanja na hidroenergiju. Time bi se povećala uvozna zavisnost države, i dovelo u pitanje sigurno i stabilno snabdijevanje električnom energijom za građane i privredu - tvrde u Ministarstvu ekonomije.

Ustavni sud Crne Gore naredio Vladi da ukine taksu na gorivo

PODGORICA - Ustavni sud Crne Gore proglasio je neustavnom odluku Vlade da dopunom Uredbe o načinu obrazovanja maksimalnih maloprodajnih cena naftnih derivata uključi taksu od sedam centi po litru goriva za gradnju autoputa i reprezentativni sport, prenosi turska agencija **Anadolu**. Kad odluka Ustavnog suda, na koju se država nema pravo žalbe, bude objavljena taksa na kojoj je država od njenog uvođenja u aprilu ove godine ubrala 9,5 miliona evra, moraće da bude ukinuta. Pravnici, međutim, navode da ne postoji način da građani naplate naknadu štete. Vlada Crne Gore je 20. aprila uvela spornu naknadu od sedam centi po litru zbog otplate kredita za autoput Bar-Boljare i finansiranja reprezentativnog sporta.